

Asia: VN/727/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Etelä-Savon ELY-keskukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Etelä-Savon ELY-keskuksen erillisyyksikkönä TE-asiakaspalvelukeskus toteaa lausuntonaan seuraavia.

Lakiesityksessä TE-asiakaspalvelukeskuksen näkemyksen mukaan myönteistä on nähdä kansalaisten koulutus- ja osaamistason nostaminen, oppimiserojen kaventuminen ja koulutuksellisen tasa-arvon lisääntyminen useamman ministeriön yhteisenä tavoitetilana. Tärkeää on saattaa yleiseen ymmärrykseen, miten tärkeää työikäisten taitojen ja osaamisen kehittäminen on. Työtä asian edistämiseksi tulee tehdä yhdessä, ei yksin omissa siiloissaan.

Lakiesityksessä jää kuitenkin epäselväksi mahdolliselle uudelle palvelukeskukselle määriteltyjen tehtävien todellinen toteuttaminen, resursointi ja työllisyys-teeman liittyminen konkretiaan muutoin kuin palvelukeskuksen nimessä. Myöskään alueellisten toimijoiden kytkemistä palvelukeskuksen toimintaan ei lakiesityksessä ole kuvattu.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Esityksen mukaan perustettaisiin Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, joka toimisi Opetushallituksen yhteydessä erillisyyksikkönä. Palvelukeskuksen tehtävinä olisi työikäiselle väestölle suunnattujen ohjaus- ja neuvontapalveluiden ohjaus ja koordinointi, työvoima- ja osaamistarpeiden ennakointi, koulutustarjonnan rahoittaminen ja alueellisten palveluverkostojen tuki. Edelleen palvelukeskuksen tehtäväksi olisi määritetty eri sektoreilla tarjottavien tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden ja hakevan toiminnan kehittäminen työikäiselle väestölle. Palvelukeskus tarjoaisi ohjauspalveluiden toimijoille erilaisia tukipalveluita, kuten kokoamaansa tietoa ja kehittämistyön tuloksia. Suoraan kansalaisille ja työnantajille tarjotut tieto-, neuvonta-, ja ohjauspalvelut tarjottaisiin edelleen hajautetusti, monikanavaisesti ja mahdollisimman lähellä asiakasta.

TE-asiakaspalvelukeskuksessa osaamisen kehittämisen palveluissa työskentelee noin 20 asiantuntijaa palvelun kaikissa työelämän tilanteissa ja myös työvoiman ulkopuolella olevia asiakkaita valtakunnallisesti; monikanavaisesti, monipaikkaisesti ja monikielisesti. Vuosittain kontakteja on 25 000-30 000. TE-asiakaspalvelukeskusta ei lakiesityksessä ole erikseen mainittu, mutta Etelä-Savon ELYn erillisyyksikkönä se on olennainen osa suomalaista tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelukokonaisuutta.

TE-asiakaspalvelukeskuksen Koulutusneuvonta- ja Uraohjaus-palvelujen havaintojen ja asiakaspalautteiden perusteella keskeisiä kansalaisten osaamisen kehittämisen haasteita ovat opintojen rahoitusinstrumenttien monimutkaisuus ja opiskelumahdollisuuksien informaation pirstaleisuus. Vaikka mahdollisuuksia olisi, kansalaisten on haastava löytää itselleen sopivia osaamispalveluita. Vaikka digitaalisia itsepalvelualustoja on jo lanseerattu, kansallisen tason koordinaatiota ja erilaisten digipalvelujen yhteensovittamista kaivataan kentällä kipeästi. Kansalaisten kannalta objektiivisten ohjauspalvelujen saatavuus ja kullekin henkilökohtaisesti soveltuvaan osaamisen kehittämiseen ohjaaminen ovat avaimia kansalaisten yhdenvertaisten mahdollisuuksien löytymiseen ja onnistuneeseen itsensä kehittämiseen. Näissä tehtävissä odotukset palvelukeskukselle voisivat olla korkeat.

TE-asiakaspalvelukeskus pitää hyvin keskeisenä, että tieto-, neuvonta-, ja ohjauspalveluiden kehittämisessä ja hakevan toiminnan kohdentamisessa hyödynnetään olemassa olevien ohjaus- ja neuvontapalveluiden rakenteita sekä ja tiivistetään vuoropuhelua näiden kanssa.

Esityksen tavoitteena on sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja. TE-asiakaspalvelukeskuksen mukaan palvelukeskuksen tehtävissä eivät lakiesityksen mukaan työllisyyspalvelut juurikaan nouse esiin. Ylipäätään palvelukeskuksen nimi kaipaa semanttista arviointia; millaisia palveluja keskus varsinaisesti tuottaa ja kenelle? Jatkuvan oppimisen tematiikassa ELY-keskuksilla on nykyisellään alueellinen koordinaatiotehtävä. Miten tämä laaja asiantuntijaverkosto tultaisiin huomioimaan palvelukeskuksen tehtävissä ja etenkin päällekkäisten toimien välttämässä?

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

Palvelukeskukselle esitetty hallintomalli vaikuttaa TE-asiakaspalvelukeskuksen näkemyksen mukaan haastavalta ja jopa vanhanaikaiseltakin. Lakiesityksessä määritellylle johtajalle ja johtokunnalle tulee politiikkapainotteista ohjausta ja pitäisikin voida taata työskentelyolosuhteet, joissa itsenäinen päätöksenteko ja konkreettinen toiminta voi aidosti toteutua. Hallintomallin osalta olisi siis tärkeää välttää sitä, että palvelukeskuksesta tulee keskus-virastotyyppinen, etäällä asiakkaasta ja kumppaneista oleva perinteinen yksikkö.

Henkilöstön määräksi on esitetty 12 htv. Tehtävien laajuuteen ja odotuksiin nähden henkilöstön määrä ja mitoitus on hämmästyttävän vähäinen. Toivoa sopii, ettei palvelukeskukselle määriteltyjä tehtäviä lopulta vyörytettäisi alueellisten toimijoiden toteutettavaksi.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvoston jäsenistöstä on esityksen perusteella unohdettu koulutuspalvelujen tuottajien ja myös ohjausosaamisen ammattilaiset. Neuvosto-ratkaisu vaikuttaa poliittis- ja ammattijärjestöpohjaiselta, mikä ei välttämättä edusta koko todellisuutta.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittama koulutus ei olisi tarkoitettu ensisijaisesti työttömille tai muille työnhakijoille. Heillä olisi kuitenkin mahdollisuus hakeutua näihin koulutuksiin. TE-asiakaspalvelukeskus toteaa, että kaikissa elämäntilanteissa olevien kansalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan ja sitä kautta lisätä työllistyvyyttään tulee taata. Siinä tehtävässä tulee yhteistyön ja eri toimijoiden synergiat huomioida yhteisen hyvän edistämiseksi.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Esityksessä on mainittu uuden viranomaisen perustamisen vaikutuksia nykyisiin ministeriöihin. TE-asiakaspalvelukeskuksen näkemyksen mukaan uutta viranomaista ei tarvita vain lisäämään ja edistämään ministeriöiden välistä yhteistyötä. Pikemminkin kannattavaa olisi kohdistaa mahdolliset uudet määrärahat nykyisten toimintojen ja toimijoiden vahvistamiseen ja yhteistyömahdollisuuksien lisäämiseen. Palvelukeskukselle esitetyt tehtävät voisi hyvin jakaa nykyisten toimijoiden toteutettaviksi ja täten löytää toimet, joilla nostetaan kansalaisten koulutus- ja osaamistasoa, kavennetaan oppimiseroja ja lisätään koulutuksellisesta tasa-arvoa useamman ministeriön yhteisenä tekemisenä.

Mikäli palvelukeskus perustetaan, tulee lakitasolla määritellä tarkemmin palvelukeskuksen tehtävistä, toimijoiden rooleista ja työnjakovastuista, tavoitteista, toimeenpanosta ja yhteistyövelvoitteista. Kansallisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen digitaalisuusratkaisujen koordinaatiotehtävä tulisi kytkeä selvemmin uuden palvelukeskuksen tehtäviksi. Lisäksi palvelukeskuksen resursointi on mietittävä huolella ja suhteutettava määriteltyihin tehtäviin.

Strandberg Stefan
Etelä-Savon ELY - Stefan Strandberg, johtaja
palvelupäällikkö

Kirsi Suovalkama,